

REKULTYWACJA TERENÓW POPZEMYSŁOWYCH W ŚWIETLE PRZEPISÓW PRAWNYCH

Do czasu ukazania się ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) pojęcie rekultywacji wiązało się wyłącznie z gruntami rolnymi i leśnymi, które po przywróceniu im wartości użytkowych lub przyrodniczych podlegały zagospodarowaniu na cele rolne lub leśne.

Inaczej mówiąc, celem rekultywacji w rozumieniu ustawy z dnia 3.02.1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. Nr 16, poz. 78 z późn. zm.) było przywrócenie gruntem walorów rolnych. Ponieważ takich walorów nie nadawało się zwykle gruntem na terenach przemysłowych, toteż do procedur administracyjnych odnoszących się do tych terenów nie było potrzeby stosowania trybu cytowanej ustawy – wystarczyło, że podstawą rozstrzygnięcia był miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Jeżeli tereny przemysłowe nie zostały w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego czasowo przekwalifikowane na cele inne niż rolne lub leśne i nie były w tym planie przeznaczone jako nieużytki na powiększenie zasobów rolnych i leśnych, wówczas procedury administracyjne odnoszące się do ich rekultywacji nie znajdowały uzasadnienia do prowadzenia w trybie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych [1].

Podobnie, utrudnieniem w prowadzeniu rekultywacji terenów zdegradowanych przez przemysł (w tym także przez przemysł wydobywczy), były przepisy regulujące problematykę ochrony powierzchni ziemi zawarte w „starej” ustawie o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz w ówczesnym rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 1987r. w sprawie szczegółowych zasad ochrony powierzchni ziemi (Dz.U. Nr 4, poz. 23), które zobowiązywały - w razie uszkodzenia lub zniszczenia powierzchni ziemi „łącznie z glebą i rzeźbą terenu”, do jej przywrócenia do „stanu właściwego”.

Niestety, wspomniane przepisy nie definiowały jednak wprost, co należy rozumieć przez określenie „stan właściwy powierzchni ziemi” ani też „stan właściwy środowiska” w kontekście nakładania na konkretne podmioty, np. zakłady przemysłowe, obowiązków tym zakresie.

„Stan właściwy środowiska” pozostawał więc w sferze subiektywnej oceny organów administracji państwowej.

Inaczej traktują kwestię ochrony powierzchni ziemi przepisy prawne w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.).

W art.101 ustawa jw. stanowi, że ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości m.in. przez „utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów” oraz poprzez „doprowadzenie jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów, gdy nie są one dotrzymane”.

Jak widać ustawa wprowadziła pojęcie standardu jakości, przez który należy rozumieć „zawartość niektórych substancji w glebie lub ziemi, poniżej których żadna z funkcji pełnionych przez powierzchnię ziemi, a wymienionych w ustawie, nie jest naruszona”.

Zgodnie z art. 102 ust. 1 ustawy obowiązkiem rekultywacji obciążony jest władający powierzchnią ziemi, na której występuje zanieczyszczenie gleby lub ziemi, albo niekorzystne przekształcenie naturalnego ukształtowania terenu.

W rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002r. w sprawie standardów jakości gleby i standardów jakości ziemi (Dz.U. Nr 165, poz. 1359) określone zostały:

- grupy rodzajów gruntów – według kryteriów ich funkcji aktualnej lub planowanej;
- standardy jakości gleby lub ziemi jako zawartości niektórych substancji w glebie albo ziemi (6 kategorii zanieczyszczeń), zróżnicowane dla poszczególnych grup rodzajów gruntów z uwagi na wodoprzepuszczalność gruntów i ich głębokość.

Art. 103 ust. 4 stanowi, że funkcję pełnioną przez powierzchnię ziemi ocenia się na podstawie jej faktycznego zagospodarowania i wykorzystania gruntu, chyba że inna funkcja wynika z planu zagospodarowania przestrzennego.

W praktyce oznacza to, że inne standardy jakości będzie musiał posiadać zrekultywowany teren przeznaczony np. pod budowę przedszkola zaś inne ten sam teren, jeżeli w planie zagospodarowania przestrzennego zechce się go przeznaczyć np. pod budowę zakładu segregacji odpadów komunalnych.

Ustawa – Prawo ochrony środowiska nakłada, w odniesieniu do ochrony powierzchni ziemi szereg kompetencji i

obowiązków zwłaszcza na Starostę (art. 102 ust. 4 i 5). Zakresy obowiązków z tytułu rekultywacji, jakie spadły na lokalne organy administracyjne, są tak duże, że przekraczają możliwości ich finansowania nawet z krajowych funduszy celowych. Istnieją natomiast duże możliwości pozyskania dofinansowania przedsięwzięć z pomocowych funduszy Unii Europejskiej przeznaczonych dla krajów – członków Wspólnoty Europejskiej.

W dniu 27 kwietnia 2004r. przyjęty został przez Radę Ministrów dokument pt. „Program Rządowy dla terenów zdegradowanych”, którego zasadniczym celem jest „*stworzenie warunków i mechanizmów dla zagospodarowania terenów poprzemysłowych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju*”. Jako cele bezpośrednie wyznaczono w Programie:

- a) *opracowanie systemu zarządzania terenami zdegradowanymi służącego rewitalizacji i przywróceniu do obrotu gospodarczego terenów zdegradowanych działalnością przemysłową oraz ograniczeniu procesu zajmowania nie zdegradowanych terenów pod inwestycje przemysłowe*”;
- b) *rozwój sektora przedsiębiorstw zajmujących się rekultywacją terenów zdegradowanych i związane z tym powstanie nowego segmentu rynku pracy.*[2]

Biorąc pod uwagę realne możliwości finansowania Programu, modelowe działania rekultywacyjne i rewitalizacyjne przeprowadzone zostaną na wytypowanych obiektach pilotażowych w tym między innymi na wybranych terenach pogórnich położonych na obszarze Górnego Śląska.

Do rekultywacji terenów poprzemysłowych wykorzystuje się bardzo często odpady z zakładów hutniczych i wydobywczych. Szczegółowe zasady gospodarowania odpadami reguluje ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz.U. Nr 62, poz.628 z późn. zm.).

Zgodnie z przepisem art. 13 ust.1 ustawy o odpadach w brzmieniu, jakie obowiązywało do dnia 1 stycznia 2006r., odzysk lub unieszkodliwianie odpadów mogło się odbywać tylko w miejscu wyznaczonym w trybie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003r o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz. 717) w instalacjach lub urządzeniach spełniających określone wymagania. Przepis ten już w 2001r. wprowadził zakaz dowolnego lokowania odpadów w różnego rodzaju wyrobiskach i zapadliskach. Mimo takiego zakazu podmioty gospodarcze uzyskiwały decyzje wydawane na podstawie innych przepisów prawnych np. na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawie Prawo geologiczne i górnicze, ustawie – Prawo ochrony środowiska, zezwalające na prowadzenie rekultywacji z zastosowaniem odpadów. Decyzje często wydawane były na czas nieoznaczony. Taka sytuacja wymagała zmian i doprowadzenia do stanu w pełni

podlegającemu kontroli i zgodnego z prawem. Ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o zmianie ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 175, poz. 1458 z późn. zm.) zgodnie z art. 12, z dniem 13 października 2006r. wygasną powyższe decyzje administracyjne na podstawie których prowadzono rekultywację z wykorzystaniem określonych odpadów „unieszkodliwianych poza instalacjami”. W przypadku górnictwa węgla kamiennego przepis ten dotyczy kilku odpadów, takich, jak odpady z flotacyjnego wzbogacania węgla, żużla kotłowego, odpady z zakładów przeróbki węgla, które dotychczas stosowane były przez zakłady wydobywcze do rekultywacji zdegradowanych terenów poprzemysłowych.

Do ustawowego terminu zakłady wydobywcze powinny dostosować się do nowych uwarunkowań prawnych, oraz ewentualnie przeprowadzić dodatkowe badania odnośnie określenia szkodliwości wpływu na środowisko wymienionych odpadów. Wspomniane odpady z flotacyjnego wzbogacania węgla od wielu lat z powodzeniem są wykorzystywane przy rekultywacji terenu, utwardzania powierzchni ziemi, budowy wałów ziemnych, uszczelniania budowli ziemnych itp. W samej Kompanii Węglowej powstaje ich ok. 1mln ton rocznie [3]. Należy przypomnieć, że na rekultywację terenu z wykorzystaniem odpadów potrzebna jest decyzja pozwolenie na budowę, którą wydaje Starosta. Zgodnie ze zmianą przepisów prawnych w zakresie procedury ocen oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć, w tym przypadku wydanie wspomnianej decyzji poprzedzać musi wykonanie raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i wydanie przez Wójta, Burmistrza, lub Prezydenta Miasta tzw. decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach jest nowym rodzajem decyzji administracyjnej wprowadzonym do ustawy – Prawo ochrony środowiska ustawą z dnia 18 maja 2005r o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska i innych ustaw (Dz.U. Nr 113, poz. 954).

Podjęcie właściwej decyzji może nastąpić jedynie wówczas, kiedy organ właściwy do jej wydania będzie dysponował wystarczającymi informacjami na temat realizowanego przedsięwzięcia. Stąd w procedurze postępowania wymaga się od inwestora (wnioskodawcy) dostarczenia niezbędnych informacji i dokonania uzgodnień z organami włączonymi w proces decyzyjny, w tym również z organizacjami społecznymi reprezentującymi określone środowiska społeczne (np. organizacji ekologicznych) zainteresowanymi przedsięwzięciem [4]. Od 11 lipca 2003r. obowiązuje znówelizowane prawo budowlane i nowa ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym (ustawa dnia 7 lipca 2003r.- Prawo budowlane. Dz.U. Nr 106 poz. 1126 tekst ujednolicony z 27 marca 2003r. Dz.U. Nr 80 poz. 718); ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospoda-

rowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80 poz. 715).

Ustawy te wniosły szereg zmian w dotychczas obowiązujących przepisach prawnych dotyczących postępowania inwestycyjnego.

I tak, występując o decyzję o pozwolenie na budowę, nie jest potrzebna decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, jeżeli gmina posiada plan zagospodarowania przestrzennego uchwalony po 1 stycznia 1995r.

Decyzja taka jest jednak konieczna, kiedy gmina nie ma planu (np. nie zdążyła uchwalić nowego, a stary wygasł), lub jest w trakcie jego uchwalania.

W postępowaniu przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu nie jest jednak potrzebna decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach (art. 46, ust. 4).

Literatura

- [1] Pałasz J., Witek - Wodzislawska M.: Problemy rekultywacji terenów zdegradowanych – aspekty prawne, „Karbo” nr 1/2001r.
- [2] Ministerstwo środowiska, Program rządowy dla terenów przemysłowych, Warszawa 27 kwietnia 2004 r.
- [3] (jac) Kosztowny przepis. Trybuna Górnicza Nr 1 (585). Katowice. Dziennik Zachodni z dnia 05.01.2006r.
- [4] Pałasz J.: Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach w procesie inwestycyjnym. Artykuł zgłoszony do druku w „Przeglądzie Budowlanym” w dniu 6.07.2006r.

dr inż. Jan Pałasz

RECYKLING W ŁĘDZINACH

Recykling w Łędzinach

Szanowni Mieszkańcy! Pozwolicie, że w tym numerze BIL-a przybliżymy Wam mechanizmy funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi prowadzonej przez Zakład Usług Komunalnych w Łędzinach. Kilka słów o recyklingu i parę cyfr. Zapraszamy do lektury.

Zbiórka selektywna „u źródła”

Jest to najskuteczniejsza, a zarazem najtrudniejsza forma selektywnej zbiórki odpadów komunalnych powstających w gospodarstwach domowych i innych obiektach takich jak: handel, usługi i rzemiosło, szkolnictwo, targowiska.

Do gromadzenia odpadów mieszkańcy dzierżawią pojemniki o następujących pojemnościach:

110 l	– 3.800 szt.	gospodarstwa jednorodzinne
120 l	– 200 szt.	gospodarstwa jednorodzinne
1100 l	– 110 szt.	handel, rzemiosło
KP 7, poj. 7 m ³	– 32 szt.	szkoły, targowiska.

Częstotliwość wywozu zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych odbywa się według ustalonego harmonogramu wywozu: w okresie jesienno-zimowym co 2 tygodnie, w okresie wiosenno-letnim co 3 tygodnie. Dla innych kontrahentów na telefoniczne zgłoszenie.

Dla porównania ilości wywiezionych odpadów na składowisko MPGO „Master” w Tychach przedstawiają się następująco:

Kwiecień	– 493,30 Ton odpadów
Maj	– 359,74 Ton odpadów
Czerwiec	– 308,60 Ton odpadów
Lipiec	– 318,00 Ton odpadów

Na terenie gminy prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów typu: papier, szkło, tworzywa sztuczne i złom metalowy. Od początku zbiórki od kwietnia do lipca selektywnie zebrano:

- papieru – 6,60 Ton
- szkła bezbarwnego i kolorowego – 70,36 Ton
- tworzyw sztucznych – 33,76 Ton
- złomu metali żelaznych – 5,80 Ton

Kontenery ustawione w sąsiedztwie

Jest to najprostszy system polegający na ustawieniu w wybranych, niewrażliwych punktach – szczególnie dla obsługi budownictwa wielorodzinnego (osiedla) specjalnych pojemników, przede wszystkim o pojemności 1100 l do zbiórki odpadów zmieszanych i segregowanych.

Zgodnie z zapisami Ustawy o odpadach oraz Planem Gospodarki Odpadami dla gminy Łędziny należy objąć systemem selektywnego zbierania odpadów wszystkich wytwórców odpadów, dlatego ZUK wyposaży osiedla na terenie gminy Łędziny w pojemniki do selektywnej zbiórki.

Odpady zbiera się do pojemników o odpowiedniej kolorystyce i nadrukiem dla poszczególnych rodzajów odpadów i tak:

- szkło bezbarwne do pojemników o kolorze białym oznakowanych napisem „Szkło bezbarwne”,
- szkło kolorowe do pojemników w kolorze zielonym oznakowanych napisem „Szkło kolorowe”,
- odpady opakowaniowe z metali i tworzyw sztucznych oraz odpady opakowaniowe wielomateriałowe zbiera się do pojemników w kolorze żółtym, oznakowanych napisem „Metale tworzywa sztuczne”.

Zakład Usług Komunalnych wprowadził trzeci system zbierania odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych tj. **zbiórczy punkt selektywnego gromadzenia odpadów.**

Takie punkty są ważnymi centrami odzysku surowców wtórnych oraz w sposób optymalny rozwiązują zbiórkę odpadów niebezpiecznych.

Na terenie bazy transportowo-magazynowej przy ul. Fredry powstanie Gminny Punkt Zbiórki Odpadów. Będzie to miejsce ogrodzone, strzeżone, wyposażone w kontenery - zbiornice odpadów, oraz pojemniki i specjalne boksy i wiaty dla poszczególnych rodzajów odpadów. W celu realizacji GPZO, Zakład Usług Komunalnych musi wykonać niezbędną dokumentację wraz z uzyskaniem wymaganych pozwoleń i decyzji, m.in. o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia.

Do punktów tych będą trafiać 3 podstawowe rodzaje odpadów: odpady niebezpieczne, odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane.

Mieszkańcy będą mogli bezpłatnie przynosić - dowozić następujące rodzaje odpadów niebezpiecznych z grupy odpadów komunalnych: rozpuszczalniki, kwasy, alkalia, odczynniki fotograficzne, przeterminowane środki ochrony roślin (np. herbicydy, insektycydy) oraz opakowania po środkach ochrony roślin, lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć, urządzenia zawierające freony, przepracowane oleje odpadowe i smary, farby, tłuszcze, farby drukarskie, kleje oraz opakowania po nich, detergenty zawierające substancje niebezpieczne, przeterminowane leki, baterie i akumulatory, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, drewno zawierające substancje niebezpieczne.

W chwili obecnej najwłaściwszym sposobem zbiórki tego typu odpadów wydaje się włączenie punktów handlowych, instytucji publicznych i innych do systemu zbiórki odpadów problemowych.

Działania zmierzające do zapobiegania i minimalizacji powstawania odpadów

Zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów stanowi priorytet w polityce dotyczącej gospodarki odpadami, w tym celu ZUK prosi wszystkich konsumentów - wytwórców odpadów o:

- włączenie się w selektywną zbiórkę odpadów,
- zakup produktów wykonywanych z surowców recyklingu,
- ograniczenie zakupu produktów jednorazowego użytku,
- stosowanie materiałów wysokiej trwałości,
- kompostowanie przydomowych odpadów ulegających biodegradacji

ZUK pragnie zachęcić mieszkańców gminy Lędziny do kupowania towarów w opakowaniach wielokrotnego użytku, zachęcić do stosowania siatek, koszyków, trwałych toreb na zakupy w miejsce toreb foliowych oraz w

opakowaniach ulegających biodegradacji, rezygnacji z przedmiotów jednorazowego użytku, wykorzystywania mniej toksycznych produktów (np. farb i lakierów) i przede wszystkim do zagospodarowania odpadów ulegających biodegradacji.

Najwłaściwszym sposobem osiągnięcia zadawalającego poziomu odzysku odpadów „bio” jest właściwe, indywidualne kompostowanie. Głównym zadaniem przydomowego kompostowania powinno być przetwarzanie odpadów roślinnych, zwierzęcych (np. obornika) oraz odpadów kuchennych na pełnowartościowe, ekologiczne komposty. Wyrzucanie ich do kontenera to marnowanie cennego surowca, z którego można uzyskać bogaty w substancje odżywcze nawóz (kompost).

W zależności od proporcji przemieszania kompostu z ziemią znajduje on zastosowanie w uprawach ogrodowych (warzywniakach, kwietnikach) i doniczkowych. By uzyskać wartościowy nawóz konieczne jest zwrócenie uwagi, jakie odpady należy przeznaczać do kompostowania.

Najlepszym surowcem na kompost są:

- odpady po owocach i warzywach,
- skorupki od jajek,
- obierki po owocach i warzywach, skórki od bananów,
- resztki produktów mleczarskich,
- fusy po herbacie i kawie z filtrem jeśli jest papierowy, herbata ekspresowa
- ścięta trawa, liście, gałęzie, chwasty, małe kawałki drewna, spadłe owoce.

Należy zwrócić szczególną uwagę, jakie odpady nie powinny trafiać do kompostu:

- kości, mięso, zepsuta żywność, gotowane warzywa,
- płynne resztki jedzenia, bardzo tłuste i bardzo słone jedzenie
- tkaniny,
- lakierowane drewno,
- duża ilość papieru,
- worki od odkurzacza,
- papierosy,
- inne materiały nieorganiczne.

Ważnym elementem indywidualnego kompostowania jest dobranie właściwego kompostownia (objętość, odprowadzenie odcieków, napowietrzenie). Kompostownik powinien być konstrukcją wolnostojąca i przenośna. Materiał, z którego jest zbudowany powinien być zabezpieczony preparatami grzybobójczymi.

Zakład Usług Komunalnych

